

Burgerschapsvorming

Werk maken van burgerschapsonderwijs

Hoewel al een aantal jaren een wettelijke schooltaak, komt burgerschapsonderwijs nog niet overal voldoende van de grond. En dat terwijl Nederlandse jongeren in burgerschap achterblijven bij hun leeftijdsgenoten in de buurlanden. De Onderwijsraad adviseert de minister meer werk te maken van burgerschapsonderwijs. Samen met scholen ontwikkelt SLO instrumenten die scholen helpen bij de invoering van burgerschapsonderwijs.

Sinds 2006 is wettelijk bepaald dat het onderwijs actief burgerschap en sociale integratie dient te bevorderen. Scholen moeten daar op eigen wijze invulling aan geven. Burgerschap is in de wet niet nader gespecificeerd, maar in het toezichtkader van de onderwijsinspectie worden aandachtspunten genoemd als: sociale competenties, kennis van de democratische rechtsstaat en de school als 'oefenplaats'. In een eind augustus 2012 verschenen advies aan de minister van OCW (*Verder met burgerschap in het onderwijs - jongeburgers.slo.nl/visie/adviesonderwijsraad*) doet de Onderwijsraad drie belangrijke aanbevelingen: zet in op steun aan de scholen en de leraren; stimuleer systematische kennisopbouw over de juiste aanpak; bied scholen een inhoudelijk kompas, bijvoorbeeld door burgerschap meer expliciet onder te brengen in de kerndoelen.

In de praktijk blijkt het voor veel scholen moeilijk te zijn een visie op burgerschap te formuleren en op basis van die visie een gerichte aanpak te ontwikkelen. Wat proberen we onze leerlingen mee te geven aan maatschappelijke toerusting en hoe kan zo iets zichtbaar worden gemaakt in ons onderwijsaanbod of in het schoolklimaat? Scholen hebben geen duidelijk beeld van wat burgerschap inhoudt en wat er op dit punt van hen verwacht wordt. Het aanbod aan lesstof is versnipperd en diffuus en samenhang bereiken binnen een team is een flinke klus. Om scholen houvast te bieden, heeft SLO - samen met diverse partners uit het onderwijsveld - voorbeeldleerplannen gepubliceerd. Deze gaan uit van drie domeinen: democratie (democratische beginselen, rechten en plichten en omgaan met verschillen), participatie (inzet voor gemeenschapsbelangen, deelnemen aan discussie en overleg) en identiteit (kennismaken met diversiteit, discriminatie, geestelijke stromingen en de multiculturele samenleving).

Samen met scholen ontwikkelt SLO instrumenten die in de lijn van de aanbevelingen van de Onderwijsraad liggen. Zo is samen met een lerarenopleiding van Fontys een module gemaakt waarmee lerarenopleidingen hun studenten kunnen leren hoe je een doordacht en

samenhangend leerplan voor burgerschapsonderwijs in elkaar zet. De module is uitgevoerd bij aankomende docenten maatschappijleer, maar hij is geschikt voor alle vakken. Burgerschap is immers de verantwoordelijkheid van de hele school, van alle vakken, van alle docenten.

Burgerschap in kaart is een SLO-instrument waarmee scholen zicht krijgen op de manier waarop burgerschap vorm krijgt in hun huidige onderwijsaanbod. Het is een combinatie van inventariseren, beoordelen en conclusies trekken. Docenten geven aan in welke mate in hun lessen en op hun school wordt gewerkt aan de ontwikkeling van burgerschapscompetenties. Zo komen sterke en zwakke punten boven tafel. De sterke punten, datgene dus waar de docenten trots op zijn, wijzen in de richting van een gedeelde schoolvisie op burgerschap. De zwakke punten kunnen een aanleiding zijn voor een discussie over de positie van burgerschapsvorming in de school. SLO ontwikkelt dit instrument in nauwe samenwerking met SG Were Di in Valkenswaard.

- Meer informatie over het instrument *Leerplanontwikkeling burgerschapsonderwijs voor lerarenopleidingen*: SLO, Marjolein Haandrikman, m.haandrikman@slo.nl.
Website: burgerschapmbo.slo.nl/cursus.
- Meer informatie over *Burgerschap in kaart*: SLO, Jeroen Bron, j.bron@slo.nl.

19 slo

